

Mit kell tudnia ma egy könyvtárosnak? *Az informatikus könyvtárosok szakmai kompetenciái*

Jó három évtizede "könyvtáros hivatásról" beszéltünk, aztán (vajon véletlen egybeesés?) a könyvtárosok számának drámai csökkenésével és a könyvtárak működésbeli ellehetetlenülésével párhuzamosan a "hivatás" szó helyét a "szakma" vette át. E jelenség "üzenetének" megfejtésén ugyan lehetne hosszan elmélkedni, de most nem ez a feladatunk; ehelyett járjunk utána, milyen tartalom rejtőzik a divatos kifejezés, a 'szakmai kompetencia' mögött. Jó könyvtáros szokás szerint nézzük meg, milyen jelentést társít az *Idegen szavak szótára* a '*kompetencia*' szóhoz? Az első jelentéscsoport talán az ismertebb: 'illetékesség, jogosultság, hatáskör'. A mostani gondolatmenethez azonban a másik jelentéskör illik inkább: 'kompetencia: szakértelem, felkészültség, hozzáértés'.¹

A szövegkörnyezetből adódóan a kompetencia fogalmának meghatározásához hívjunk segítségül egy további autentikus forrást, a felsőoktatási törvényt, amelynek értelmező rendelkezései között a következőket olvashatjuk: "*képzési és kimeneti követelmények: azoknak az ismereteknek, jártasságoknak, készségeknek, képességeknek (**kompetencia**) összessége, amelyek megszerzése esetén az adott szakon a végzettségi szintet és szakképzettséget igazoló oklevél kiadható*".²

Az utóbbi néhány évben – főleg az Európai Unióhoz való igazodás hatására – a szakma működési kereteit meghatározó dokumentumok rendre felsorolják, milyen szakmai kompetenciákkal kell felvértezettnek lennie egy frissen diplomázott, illetve a szakmáját már egy ideje gyakorló könyvtárosnak. Az alábbiakban áttekintjük, milyen követelményeket határoz meg a jelenlegi magyar felsőoktatási rendszer a leendő informatikus könyvtárosok számára, illetve mit vár el az Európai Unió az információközvetítéssel foglalkozó könyvtáros szakemberektől. (Mire a végére érünk e rövid dolgozatnak, ki fog derülni, hogy azok az értékek is helyet kapnak a szakmai kompetenciák sorában, amelyek hivatássá tudnak emelni egy szakmát.)

A bolognai rendszerről – dióhéjban

Az utóbbi évtizedben a magyar felsőoktatási rendszer gyökeresen átalakult. Az EU-csatlakozás egyik kötelező velejárójaként nálunk is bevezették az ún. bolognai rendszert, amelynek következtében ma már Magyarországon sem lehet a régi főiskolai, illetve egyetemi diplomának megfelelő végzettségre szert tenni. Aki most (2006-ban vagy 2006 után) kezdi tanulmányait, már kizárólag a kétszintű képzési rendszerbe tud belépni: vagyis az első három évben az alapképzésben (BA – bachelor) vehet részt, és itt szerezheti meg az első diplomáját, majd újabb két év tanulás után kaphat mesterszintű (MA – master) oklevelet. Aki ennél is magasabb szintre akar jutni, a doktori iskola hároméves programjának elvégzése, a disszertáció megírása, majd megvédése után nyerheti el a doktori (PhD – Philosophiae doctor) címet.

¹ Tinta Könyvkiadó e-szótár. http://www.tintakiado.hu/dictionary_idegenszotar.php

² 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról [kiemelés tőlem – *a szerző*]

A bolognai rendszer az 1999-ben 29 európai ország miniszterelnöke által aláírt Bolognai Megállapodásról kapta a nevét.³ A bolognai célkitűzések az Európai Unió egyik alapelveinek, a szabad munkaerő-vándorlásnak a megvalósulását szolgálják azzal, hogy elősegítik a hallgatói mobilitást, illetőleg a szakemberek európai munkavállalását. E célok eléréséhez viszont feltétlenül szükség van arra, hogy a felsőoktatás egységes és átlátható szerkezetű legyen, illetőleg arra, hogy a felsőoktatási intézmények átjárhatóak legyenek. Az „átjárhatóság” esetünkben azt jelenti, hogy az intézmények elismerik és a kötelezettségekbe beszámítják a hallgatók más uniós felsőoktatási intézményben nyújtott, igazolt teljesítményét. Bolognában kinyilvánították, hogy ezeket a célokat a felsőoktatás szerkezetének azonos elvek szerinti átalakításával, valamint egy egységes – valamennyi érintett országban elfogadott – értékelési (kredit)⁴ rendszer kidolgozásával és bevezetésével lehet megvalósítani.

A bolognai rendszer egyik alapköve az a *képzési és kimeneti követelményrendszer*, amely minden egyes szak – és a szakon belüli szakirányok – szempontjából pontosan meghatározza a képzés során elsajátítandó tudásanyagot, képességeket és készségeket, továbbá az adott szakra jellemző *kompetenciákat*, vagyis egyértelművé teszi, hogy *az adott szakon végzettek milyen feladatok ellátására lesznek képesek és alkalmasak*.

Magyarországon 2005-ben fogadták el a bolognai rendszerhez való csatlakozás jegyében készült, új felsőoktatási törvényt, amelynek értelmében 2006. szeptember 1-jétől már kizárólag a törvényben meghatározott új rendszerű képzés indítható. A törvény értelmében a magyar felsőoktatási rendszer a következőképpen épül föl:

Az alapképzésben alapfokozatú (baccalaureus, bachelor – BA) végzettséget és szakképzettséget lehet szerezni. Az alapfokozatú végzettség birtokában lehet betölteni a jogszabályban meghatározott munkaköröket, illetőleg a mesterképzésben megkezdeni a tanulmányokat. A mesterképzésben mesterfokozatú oklevélhez (magister, master – MA) és mesterszintű szakképzettséghez lehet jutni, amely jogszabályban meghatározott munkakörök betöltésére jogosít. A képzési program harmadik szintje a mesterfokozat megszerzését követő doktori képzés, amely a doktori fokozat megszerzésére ad lehetőséget.

Ahhoz, hogy egy adott szakon a képzés elindulhasson, a következő lépésekre van szükség:

1. A felsőoktatási intézmény létesítése és állami elismerése. Ilyen intézményként az működhet, amely a felsőoktatási törvényben meghatározott feladatok ellátására hoztak létre, és amely állami elismerést kapott a Magyar Köztársaság Országgyűlésétől. Az állami elismerést az a felsőoktatási intézmény kaphatja meg, amely rendelkezik a feladatok ellátásához és a folyamatos működéshez szükséges személyi feltételekkel, tárgyi és pénzügyi eszközökkel, valamint az előírt intézményi dokumentumokkal, továbbá legalább egy képzési, illetve tudományterületen, több szakon

- a) alapképzést,
- b) alap- és mesterképzést,
- c) alap-, valamint mester- és doktori képzést,
- d) mester- és doktori képzést

folymat.

³ A későbbiek során újabb országok is csatlakoztak a megállapodáshoz, amelynek megvalósítását eddig 46 ország tűzte ki célul.

⁴ *kredit*: a hallgatói tanulmányi munka mértékegysége, amely a tantárgy, illetve a tantervi egység vonatkozásában kifejezi azt a becsült időt, amely meghatározott ismeretek elsajátításához, a követelmények teljesítéséhez szükséges; egy kredit harminc tanulmányi munkaórát jelent. [A 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról]

A felsőoktatási intézmény egyetem vagy főiskola lehet. Egyetemnek az a felsőoktatási intézmény minősül, amely legalább két képzési területen jogosult mesterképzésre, valamint legalább egy tudományterületen doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésére. További feltétel, hogy az egyetem oktatói, kutatói legalább egyharmadának tudományos fokozattal kell rendelkeznie.

2. A kormány meghatározza az alap- és mesterképzés képzési területeit, képzési ágait, szakjait, az azokhoz rendelt kreditek számát, valamint az indítással összefüggő eljárási rendet stb.

3. Az oktatási és kulturális miniszter kiadja az alap- és mesterképzésre vonatkozó képzési és kimeneti követelményeket, amelynek alapján a felsőoktatási intézmény kidolgozza a képzési programját. A képzési programot az intézmény szenátusának kell elfogadnia. A képzési és kimeneti követelmények azt is meghatározzák, hogy az alap-, illetve mesterképzésben milyen szakképzettséget lehet szerezni.

4. A felsőoktatási intézmény által tervezett alap- és mesterszakok indításával kapcsolatos dokumentációt meg kell küldeni a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságnak (a MAB-nak). A képzés akkor indítható el, ha azt a MAB szakértői véleményében támogatta és a támogató vélemény birtokában a felsőoktatási intézmény a regisztrációs központnak bejelentette a szakindítást.

Az új rendszerű informatikuskönyvtáros-képzés Magyarországon

A felsőoktatást felügyelő Oktatási és Kulturális Minisztérium 2005 óta rendre közzéteszi az új rendszerű képzésben akkreditált szakok képzési és kimeneti követelményeit, amelyeket a képzésben érdekelt felsőoktatási intézmények előterjesztése alapján fogadnak el.⁵ Természetesen először az alapszintű, majd később a mesterszintű képzési és kimeneti követelményeket tették közzé – így volt ez informatikuskönyvtáros-képzés céljának és tartalmának meghatározása során is.

Az elnevezésből látszik, hogy az új oktatási rendszerben már kizárólag *informatikus könyvtáros* képzés folyik – a szakképzettség nevével is jelezve a szakma teljes átalakulását, a hangsúly áthelyeződését az infokommunikációs technológia használatára.

Az informatikus könyvtáros szak MA szintű képzési és kimeneti követelményei 2008 tavaszán láttak napvilágot. A cikk írásának idején az ország szakember-utánpótlására hivatott felsőoktatási intézmények egy részében (ha pontosak az információink, tizenegy intézmény közül hatban) folyik a mesterképzési programok kidolgozása.

Az informatikus könyvtáros alapképzési (BA) szak képzési és kimeneti követelményei

A képzés a társadalomtudományi képzési területen, a társadalomismereti képzési ágon folyik, a képzési idő 6 félév – ez idő alatt 180 kreditet kell összegyűjteni. Az alapfokozatú szakon informatikus könyvtáros szakképzettséget lehet szerezni; az oklevélben meg kell jelölni a szakirányt.

⁵ http://www.okm.gov.hu/doc/upload/200805/kepzesi_es_kimeneti_kovetelmenyek_080508.pdf [letöltve 2008. május 20.]

Az alapképzési szakon elsajátítandó szakmai kompetenciák

A képzés célja olyan informatikus könyvtárosok képzése, akik korszerű ismereteik birtokában képesek a különböző könyvtártípusok és szaktájékoztatási feladatokat végző intézmények gyakorlati szaktudást igénylő munkaköreinek a betöltésére, továbbá különböző információhordozók, dokumentumok gyűjtésére, feldolgozására, tárolására, közreadására, a könyvtári tevékenység szervezésére. A szakon végzettek felkészültek az információs szolgáltatások működtetésére, a számítógépes szakirodalmi információs rendszerek alkalmazására, illetőleg kellő mélységű ismeretekkel bírnak a képzés mesterszintű folytatásához.

Az alapfokozat birtokában az informatikus könyvtárosoknak ismerniük kell a magyar és az európai uniós könyvtári rendszert, az információgazdasági stratégiákat és a területre vonatkozó jogszabályokat. Természetesen meg kell tanulniuk a dokumentumok formai és tartalmi feldolgozását, valamint a gyűjteményszervezés alapelveit. Ismerniük kell az információkereső rendszerek működtetésének és fejlesztésének, valamint a szolgáltatások tervezésének és szervezésének legfontosabb kérdéseit. Tudniuk kell, hogyan működnek az infokommunikációs eszközök és a számítógépes információs rendszerek, hogyan lehet létrehozni elektronikus dokumentumokat. El kell sajátítaniuk a feladataik ellátásához szükséges alapvető szervezési, marketing, kommunikációs, tervezési, projektvezetési, minőségfejlesztési, humánerőforrás-fejlesztési tudnivalókat.

A BA szakon végzett informatikus könyvtárosnak képesnek és alkalmasnak kell lennie a szakképzettségének megfelelő munkakör ellátására, a munkájához szükséges szóbeli és írásbeli kommunikációs, prezentációs készségek elsajátítására, illetve ezek fejlesztésére, az információk rendszerezésére és feldolgozására. Olyan nyelvtudással kell rendelkeznie, hogy képes legyen idegen nyelvű kommunikációra. Hatékonyan kell tudnia alkalmazni az elsajátított problémamegoldó technikákat, és értenie kell a vizuális jelekkel, tipográfiai eszközökkel, ikonokkal tagolt szövegek jelentését.

A szakon végzetteknek rendelkezniük kell szolgáltatás- és sikerorientáltsággal, minőség tudattal, szervező-, kezdeményező- és együttműködési készséggel, alapvető pedagógiai és andragógiai készségekkel, saját tevékenységük kritikus értékelésének képességével, az egyéni döntéshozatalhoz és csoportmunkához szükséges képességgel.

Az informatikus könyvtárosok által elsajátítandó tananyag három részre oszlik: az első részt a szakképzettség szempontjából meghatározó törzsanyag alkotja, amely ún. alapozó ismeretekre, illetve szakmai törzsanyagra oszlik. Az alapozó ismeretek a következők: filozófia, szociológia, kommunikációelmélet, írás-, könyv-, sajtó- és könyvtártörténet, könyvtár- és információtudományi ismeretek, informatikai alapismeretek, kommunikációs készség- és anyanyelvi képességfejlesztés, olvasásszociológia, -pedagógia és -pszichológia, valamint kutatómódszertan.

A szakmai törzsanyagban helyet kapnak a klasszikus könyvtárosképzés tárgyai, köztük az információforrások, dokumentumleírás, formai és tartalmi feltárás, az információkereső nyelvek és osztályozási rendszerek, könyvtártan, tájékoztatás, de nagy hangsúlyt kapnak az újabb keletű ismeretek is: a könyvtármenedzsment alapjai, az információelmélet és az információs rendszerek, az adatbázis-építés és -kezelés, a könyvtárgépesítés, a hálózati ismeretek, valamint a pedagógiai és pszichológiai alapismeretek.

A differenciált szakmai ismereteket a szakirányoknak megfelelően határozták meg. Az OKM honlapján a következő szakirányok szerepelnek:

- könyvtártípusok szerint: elektronikus és digitális, EU információs, felsőoktatási, gyermek-, iskolai, köz- és szakkönyvtári, valamint különgyűjteményi, illetve könyvtörténeti, továbbá
- információ- és tudásmenedzsment, tartalomszolgáltató, weblapszerkesztő, webprogramozó.

Értesüléseink szerint a 2007/2008. tanévben a 13 engedélyezett közül 11 szakirányon folyik informatikus könyvtáros alapképzés.

Valamennyi alapképzésben kötelező a *szakmai gyakorlat*, amelynek helyszíne könyvtár vagy más információs szolgáltató szervezet lehet. Alapfokozatú diplomát már kizárólag egy élő idegen nyelvből szerzett, államilag elismert középfokú C típusú nyelvvizsga vagy azzal egyenértékű érettségi bizonyítvány, illetve oklevél birtokában lehet kapni.

Az informatikus könyvtáros mesterképzési (MA) szak képzési és kimeneti követelményei

Mesterfokon leghamarabb 2009 őszén lehet megkezdeni a tanulmányokat – ennyi idő kell a szakok engedélyezéséhez, majd ennek birtokában a szakok meghirdetéséhez a felvételi tájékoztatókban.

A képzés a társadalomtudományi képzési területen folyik, a képzési idő 4 félév – ez idő alatt 120 kreditet kell megszerezni. A mesterfokon végzettek okleveles informatikus könyvtáros szakképzettségre tesznek szert; az oklevélben meg kell jelölni a szakirányt.

Az OKM által elfogadott választható szakirányok a következők (amelyen akkor indulhat majd képzés, ha arra szakindítási engedélyt kap valamelyik felsőoktatási intézmény): humán informatika (tartalomszolgáltató), információ- és tudásmenedzsment, Internet-technológia, iskolai könyvtáros, könyvtári minőségmenedzsment, közszolgáltató könyvtáros, különgyűjtemények, médiamatika, nyelvészeti informatika, orvosi könyvtáros, régi nyomtatványok feldolgozása, szaktudományi (kutatás-fejlesztési) információmenedzser, tartalomfejlesztő menedzser, üzleti információmenedzser, webtechnológia.

A mesterképzési szakon elsajátítandó szakmai kompetenciák

A képzés célja olyan szakemberek képzése, akik a BA szintű képzés tananyaga által nyújtott korszerű informatikai-könyvtártudományi alapismeretekre és készségekre támaszkodva magas színvonalon képesek a könyvtárakban és más közgyűjteményekben, a tudományos, üzleti és kulturális életben, az állam- és közigazgatás területén, továbbá egyéb információs szolgáltató intézményekben a szakmai feladatok ellátására, irányítására.

A mesterképzési szak tudásanyaga természetesen bővebb, mint az alapképzésé. A teljesség igénye nélkül kiemelünk néhány fontos ismeretkört: az információkezelés technológiája; az információ gazdaságtana, pénzügyi és jogi szabályozása; a tudásreprezentáció hagyományos és modern könyvtári technológiái; jogi szabályozás; a tudományos kutatómunka alapvető módszerei és technikája; továbbá a tudományos gondolkodás alapjai. A tananyagban fontos szerepet kap a könyvtárhasználók szokásainak, igényeinek, elvárásainak felmérése, a felhasználók infokommunikációs képzésére vonatkozó módszertani ismeretek elsajátítása. Az

oktatás lényeges részét képezi a piacképes könyvtári és tartalomszolgáltatások létrehozása, menedzselése, minőségbiztosítása és innovációja. Természetesen nem maradhat ki a korszerű infokommunikációs technológiák megismerése, az adatbázisok tervezése, létrehozása, üzemeltetése, folyamatos karbantartása, valamint a hagyományos, illetve digitális könyvtárak és szolgáltatások létrehozása, működtetése. A mesterképzés felkészíti a hallgatókat a tudományos munkavégzésre, önmaguk művelésére és a megszerzett szakműveltség bővítésére, megújítására.

A képzési és kimeneti követelményrendszer az általános kompetenciákra is kitér. A mesterfokú informatikus könyvtárosok számára a legfontosabb tulajdonságok a *szolgáltatás-készség, felelősségtudat, empátia, önállóság, kreativitás, diszkréció, érzékenység, a nyitottság, kapcsolatteremtés, hatékony tárgyalástechnika, csapatszellem, vezetői képességek, jó kommunikációs készség és pedagógiai érzék, lényeglátás, döntés-képesség, összefüggések felismerése, kitartás, állhatatosság, alternatív gondolkodás.*

A mesterképzésben elsajátítandó ismeretkörök

A mesterszak képzési profiljához illeszkedő, *alapozó, a korábbi ismereteket bővítő területek:*

- társadalomtörténet, társadalomismeret, kommunikáció, közgazdaságtan, filozófia, jog.

A szakmai törzsanyag kötelező ismeretkörei:

- a könyvtári szolgáltatások menedzselése, a könyvtári feldolgozás és szolgáltatás modern eszközei, tartalomszolgáltatás a könyvtárakban.

A szakmai törzsanyagban vannak *kötelezően választható ismeretkörei, amelyeket a választható szakirányok ismereteit tartalmazó differenciált szakmai ismeretek egészítenek ki.*

A mesterképzőn is van kötelező szakmai gyakorlat, amelynek követelményeit a felsőoktatási intézmény tanterve határozza meg. A mesterfokozat megszerzéséhez egy élő idegen nyelvből államilag elismert, középfokú „C” típusú, vagy azzal egyenértékű nyelvvizsga, továbbá egy alacsonyabb „C” típusú nyelvvizsga szükséges.

Útmutató a gyakorló könyvtári és információs szakemberek kompetenciáinak meghatározására

Szeretnénk ugyan elkerülni a szakmai közhelyeket, a gondolatmenet további kifejtéséhez mégis le kell szögeznünk: a könyvtáros szakma az utóbbi néhány évtizedben teljesen átalakult. Más lett a könyvtárak által a társadalmi munkamegosztásban betöltött szerep, megváltoztak a munkaeszközök és -módszerek, de egészen másnyelven lettek a könyvtárhasználók is.

Pontos adatunk ugyan nincs, de becslések alapján úgy véljük, a teljes könyvtáros tudásanyag 80-90%-a 15-20 év alatt elavul. Visszaemlékezve a két évtizeddel ezelőtti időkre, az ELTE posztgraduális szakinformatikus szakán úgy kellett a számítógépes rendszerekről tanulni, hogy senkinek nem volt számítógépe – nemhogy otthon, de még a munkahelyen sem. A magyar könyvtárakba éppen húsz éve kerültek be a legelső IBM kompatibilis PC-k, amelyek gyorsan véget vetettek a Commodore 64-el folytatott, zsákutcába torkolló liezonnak. E sorok írója azon kiválasztottak között volt, akik a könyvtárosok közül elsőként tanulhatták meg a számítógép kezelését, éppen ezért megmondhatója, mennyi használható tudás maradt mára a 10 megabájtos (!) merevlemezzel felszerelt, kizárólag a DOS operációs

rendszer alatt működő XT gépekkel kapcsolatos – akkor forradalmian új – ismeretekből (gyakorlatilag semennyi).

Legalább ekkora váltás zajlott a dokumentumok formai feltárása terén is: először az ISBD szabványokra kellett átállni, majd jöttek a számítógépes katalógusok, amelyek a korábban megtanult katalóguscédula-előállításához kapcsolódó ismeretekből és műveletekből alapvetően eltérő tudást, szemléletet, munkamódszert és gyakorlati kivitelezést kívántak meg.

Hosszan sorolhatnánk még az érveket és a példákat, de talán ennyi elegendő ahhoz, hogy bizonyítsuk: az egyetemen, főiskolán megszerzett tudás jóformán csak néhány évre elegendő a minőségi munkavégzéshez. Folyamatos karbantartás nélkül a szaktudás gyorsan erodálódik, és nagyjából az életpálya közepére jelentős mértékben veszít értékéből. Mindebből következik, hogy a *könyvtárosoknak múlhatatlanul szükségük van szakmai ismereteik bővítésére, megújítására*. Csakis folyamatosan karbantartott tudásanyag birtokában lesz képes a könyvtáros megfelelni a változó társadalmi-gazdasági feltételeknek.

Ez utóbbi tény bizonyíthatóságára dolgoztak ki olyan minősítő rendszereket, amelyek alkalmasak a hivatásukat hosszabb ideje gyakorló szakemberek tudásának a felmérésére. Magyarországon ezek közül az Európai Unió támogatásával, Franciaországban kidolgozott CERTIDoc rendszer a legismertebb: 2006-tól már magyar nyelven is hozzáférhető a LIS Euroguide a Könyvtári Intézet honlapján.⁶ A minősítő rendszerről *Grebot, Agnes és Hangodi Ágnes* tollából megjelent egy részletes ismertető a *Könyvtári Figyelő* 2008. 1. számában *Könyvtári és információs szakemberek kompetenciái, tulajdonságai, minősítési szintjei* címmel. A társfolyóirat megkönnyíti a dolgunkat, mert itt elegendő a CERTIDoc lényegét kivonatolni, hiszen a téma iránt érdeklődők mindent megtudhatnak a kollégák alapos, részletes írásából.

Az útmutató két nagy fejezete közül az első fogalmazza meg az egyes szakterületeken, illetve a szakma gyakorlásának szintjein elvárható kompetenciákat. A szakterületek nem szorulnak különösebb magyarázatra: a fő csoportok az *információ*, a *technológia*, a *kommunikáció* és a *menedzsment*. A szakmai minősítési szintek hierarchikusan épülnek egymásra: az első szint az *asszisztensé*, a második a *technikusé*, a harmadik a *menedzseré*, a negyedik a *szakértőé*.

A *könyvtári asszisztensé* szakképesítés nálunk is ismert kategória: ő az, aki alapszintű szakképzettséggel rendelkezik, megbízhatóan tudja alkalmazni a megtanult szabályokat, általában csapatban, egy képzetesebb szakember irányítása alatt dolgozik.

A CERTIDoc útmutató által „*könyvtári és információs technikus*”-nak nevezett szakember magasabb szintű szakképesítéssel (nálunk nagyjából a főiskolainak, majd a jövő évtől kezdődően BA szintnek megfelelő diplomával) rendelkezik, képes önálló munkavégzésre, kisebb csoportok irányítására, illetve egy maximum közepes szintű szolgáltatás működtetésére.

A *menedzser* az előzőnél jóval magasabb szintű elméleti és gyakorlati tudás birtokában projektirányításra, költségvetés kezelésére, összetett információs rendszerek működtetésére és – innovatív gondolkodásmódja birtokában – újfajta rendszerek kialakítására is képes és alkalmas.

⁶ http://www.certidoc.net/fr1/euroguide_hungarian.pdf

A legmagasabb szinten a *szakértő* áll, aki a menedzseri szint tudásanyagának birtoklásán túlmenően legalább egy szakterületen sokrétű és hosszú ideje meglévő, különlegesen magas szintű tudással bír, képes tanácsadói és szakértői feladatok végrehajtására, felelősséget vállal az általa javasolt megoldásokért, ismereteit, tapasztalatait közléseket a tudományos kommunikációs csatornákon keresztül és – mindezek alapján – megfelelő szakmai elismerésnek örvend.

A szakmai kompetenciákat olyan emberi tulajdonságok egészítik ki, amelyek megléte – vagy esetleges hiánya – alapvetően befolyásolja a munka hatékonyságát, a beilleszkedést egy adott munkahelyi környezetbe, végső soron a szakember alkalmasságát egy meghatározott munkakörre. Bár ezek szorosan véve nem tartoznak a szakmai kompetenciák körébe, írásunkat mégis ezek ismertetésével zárjuk. E sorok írójának ugyanis meggyőződése, hogy az alább felsorolt személyiségjegyek birtoklása és gyakorlása emeli *hivatássá* a könyvtáros szakmát.

A CERTIDoc útmutató hat kiemelt területen összesen húsz olyan alapvető tulajdonságot sorol föl, amelyek együttes megléte és alkalmazása a szakmai siker záloga. A *személyes kapcsolatokban* fontos az önállóság, a kommunikációs készség, a nyitottság, az együttérzés, a csapatszellem, a tárgyalási képesség és a pedagógiai érzék. A *kutatómunkában* a rendszerező képességet emelték ki. Lényeges az *elemző*, illetve a szintézisre való képesség, valamint a kritikus gondolkodás. A *kommunikációban* diszkrécióra és érzékenységre van szükség, az *irányításban* döntő tulajdonság a kitartás és a pontosság. A *szervezés* terén rugalmasnak, előrelátónak, döntésképesnek, kezdeményezőnek és jó szervező képességűnek kell lennie a tökéletes informatikus könyvtárosnak. Legyenek minél többen!

Tószegi Zsuzsanna PhD
egyetemi docens
Kaposvári Egyetem